

221753 - Hayvan Derisinden Yapılan Şeyleri Kullanmanın Hükmü Nedir?

Soru

Hayvan Derisinden Yapılan Şeyleri Kullanmanın Hükmü Nedir?

Detaylı cevap

Allah’a hamd olsun.

Deri, birçok sanayi alanında kullanılmakta olup ondan çantalar, montlar, ayakkabılar, kemerler vb. ürünler üretilmektedir.

Petrol ürünü olsun veya olmasın “suni deri” tahir/temiz olup kullanımı caizdir. Çünkü eşyaya dair temel prensip, temizlik ve mübahlıktır.

Hayvan derisinden yapılan şeylerin hükmü ise, yapıldığı hayvan derisine göre değişir.

Hayvan derisi aşağıdaki durumlara göre değerlendirilir:

1- Yenilebilen Bir Hayvanın Derisi Olması ve Hayvanın Şer’i Yöntemlere Göre Kesilmiş Olması
Durumu

Bu tür deriler, ilim ehlinin görüş birliğine göre temiz/tahir derilerdir. Bu deriler tabaklanmış olsun veya olmasın deve, inek, koyun, ceylan, tavşan ve diğer hayvanların derileri gibi onlar da şer’i kesimle temiz hale gelmişlerdir.

İbn Hazm r.h şöyle demiştir: Eti yenilen hayvan kesilirse derisinin temiz olduğu ve onu kullanmanın ve satmanın caiz olduğu konusunda ittifak ettiler. (Meratib el İcma s. 23).

2- Eti yenilen bir hayvanın derisidir ama hayvan şer’i bir kesime göre kesilmemiştir. Aksine ya ölü bir hayvandır ya da şer’i olmayan bir yöntemle kesilmiştir.

Bu tür deriler necistir. Çünkü bu deri, ölü hayvanın bir parçası olup ölü hayvan da necistir. Bu da ancak tabaklanmakla temiz olur.

Tabaklama: Derinin içindeki kokuyu, bozulmayı veya nemi gidermek için derinin deterjan ve dezenfektanlarla işlenmesidir. Bu amaçla akasya yaprakları, meşe meyvesi, şap ve nar kabukları kullanılır.

Modern çağda deri, büyük fabrikalarda, deriyi arındıran bazı kimyasallar kullanılarak tabaklanıyor, bunlar aynı sonucu vermektedir... Tabaklama, derideki pis kokuyu ve pisliği gideren herhangi bir yöntemle yapılabilir.

Günümüzde çanta, elbise, ayakkabı ve benzeri eşyalarda kullanılan derinin tamamı tabaklanmış, nemden ve kandan arındırılmıştır.

Bu derilerin tabaklama yoluyla temizlendiğine dair delil şudur: Müslim/366

Ebu'l Hayır'dan rivayet edildiğine göre İbn Abbas'a şöyle sormuş:

Dedim ki biz Mağrip'te bulunuyoruz. Yanımızda Berberîlerle Mecusiler de var. Bazan onların kestikleri bir koç bize getiriliyor ama biz onların kestiklerini yemiyoruz. Bize içine hayvan yağı koydukları tulumları da getiriyorlar. İbni Abbas şu cevabı verdi:

Biz bu meseleyi Resulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem'e sorduğumuzda şöyle cevap vermişti: “Deriyi tabaklayan şey, onun temizleyicisidir.” (Muslim 366)

İbni Abbas r.a'dan rivayet edildiğine göre: Meymûne'nin azatlı bir cariyesine bir koyun tasadduk edilmiş. Koyun ölmüş. Resulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem de onun yanından geçerek:

“Bunun derisini alsanız da tabaklayıp ondan faydalansanız ya!” buyurmuş, oradakiler: “O ölüdür.” deyince bunun üzerine Resul-i Ekrem Sallallahu Aleyhi Vesellem: “Onun ancak yenmesi haramdır.” buyurmuş.

İbn Battal r.h, şöyle dedi:

Fetva alimleri ve imamların çoğunluğu bu görüştedir. İbnü'l-Kassar, bunun Malik'in son görüşü olduğunu ve bunun Ebu Hanife ve el-Şafii'nin de görüşü olduğu belirtmiştir. (Şerh Sahih el Buhari 5/441).

3-Aslan, Kaplan, Leopar, Kurt, Ayı, Çakal, Sansar Gibi Yabani Hayvanların Derilerinden Olması

Bu hayvanların derileri ister kesilerek ister öldürülerek alınmış olsun tüm durumlarda derileri necistir. Çünkü kesilseler bile caiz ve iyi değildir, yani her durumda necistir.

Alimler, bu tür derilerin tabaklanarak tahir olup olmadığı konusunda görüş ayrılığına düştüler.

Bu derilerin tabaklanarak temiz olduğunu söylesek de söylemesek de, her iki durumda da bunları kullanmak caiz değildir. Çünkü kullanımını yasaklayan sahih hadisler mevcuttur. Bunların bazıları şöyledir:

Ebu el Melih babasından şöyle rivayet eder: “Rasulullah s.a.v yırtıcı hayvan derilerini döşeme ve giyim olarak kullanmayı yasakladı.” (Tirmizi 1771, Nevevi ve Elbani sahih olduğunu söylemişler.)

Mikdam b. M’adi Keribe’den rivayetle “Rasulullah s.a.v yırtıcı hayvan derilerini giyim olarak veya semer olarak kullanmayı yasakladı.” (Ebu Davud 4131, Elbani sahih olduğunu söyledi.)

Bu hadisler yırtıcı hayvan derilerinden faydalanmanın kesinlikle caiz olmadığını göstermektedir.

Tirmizî şöyle dedi: “Ashab-ı kiramdan ilim ehlinin bir kısmı şöyle demiştir: Tabaklanmış olsa bile, yırtıcı hayvanların derilerinden faydalanmak mekruhtur. Abdullah İbnü'l-Mübarek, Ahmed ve İshak da bu görüştedir. Onu giymeyi ve onunla namaz kılmayı daha da mekruh görmüşlerdir. (Sunen Al-Tirmizi 1771).

Bazı alimler şöyle demişlerdir: Yırtıcı hayvanların derilerin yasak olan kullanımı, onları tabaklamadan önceki durumları içindir.

Nevevi r.h, şöyle dedi: Bu görüş zayıftır çünkü bu durumda yırtıcı hayvanı ayırmanın bir manası yoktur. Aksine, bu durumda bütün deriler aynıdır. (Mecmu' Şerhu'l-Muhazâb 1/221).

Bu derilerin kullanılmasının yasaklanmasının sebebi: Kibir ve böbürlenme nedeni olması, zalimlere benzemek ve lüks ve israf ehlinin elbisesi olmalarıdır.

Buna göre tabaklanarak temiz olduğunu kabul etsek de etmesek de bu tür derileri kullanmak caiz değildir.

4- Yırtıcı Hayvan Olmadığı Halde Eti Yenmeyen Hayvanların Derisi Olması, Örneğin Yılan, Fil, Eşek, Maymun, Domuz vb. Derilerin Olması

Bu ve buna benzer hayvanlar kesilmiş, ölü veya öldürülmüş olsun; bu hayvanların derileri necistir. Çünkü kesilseler bile helal değildirler ve temiz de olmazlar yani her halükârda necistirler.

Peki bu deriler tabaklanırsa temiz olur mu? Bu konuda alimler arasında ihtilaf vardır:

Denildi ki: Tabaklama; köpek ve domuz derisi hariç, bütün derileri temizler.

İbn Abd el-Berr'in r.h şöyle dedi: Hicaz, Irak ve Şam'ın bilgin ve fakihlerin çoğunluğu bunda ittifak etmiştir. (İstiktar 5/295).

Bu görüşü destekleyen delil şudur: Nebi s.a.v şöyle demiştir: “Deri tabaklanırsa tahir/temiz olur. (Muslim 366) Başka bir hadiste: “Hangi deri tabaklanırsa tahir olur.” (Tirmizi 1728)

Buradaki deri ifadesi tüm derileri kapsar. Bundan köpek ve domuz derileri istisna edilmiştir çünkü bu iki hayvan canlı olmaları durumunda bile necistirler. Şüphesiz taharet açısından canlılık tabaklama işleminden daha güçlü bir etkidir. Buna rağmen necistirler, tabaklanmayla temiz olmamaları daha evladır.

Tabaklama, necasetin sebebi olan nem ve kanı giderir. (Al-Mevsua Al-Fiqhiyyah” 20/230).

Köpek de domuz da zatları itibarıyla necistir yani hem canlı hem de ölü olarak tüm ürünleri ve parçaları necistir. Onların necaseti, diğer hayvanlardaki necaset sebebi olan kan veya nem değildir. Dolayısıyla bunlara tabaklama etki etmez. (Al-Mevsua Al-Fiqhiyyah” 20/230).

İbn Abd el-Ber r.h şöyle dedi: Nebi s.a.v şöyle demiştir: “Hangi deri tabaklanırsa tahir olur.” Bu

genel ifade her deriyi kapsar. Ancak selefin cumhuru, domuz derisi buna dahil olmadığına dair icma' etmişlerdir. (el Temhid 4/178)

Ayrıca kendisi (r.h) şöyle dedi: "Hangi deri tabaklanırsa tahir olur." Bu genel ifade, her türlü deriyi kapsar. Çünkü ifade genel olup özelleştirme yapılmamıştır. Ancak domuz derisi bundan istisnadır. Alimlerin cumhuru ve fetva alimleri bu görüştedir çünkü domuz diri olsun, ölü olsun haram kılınmıştır. Derisi eti gibidir; şer'i kesim yapılsa bile bu, etini ve derisini helal kılmaz. Dolayısıyla tabaklama onu temizlemez. (El-İstiskar 5/305).

İkinci görüş: Tabaklama, sadece eti yenen hayvanın derisini arındırır, eti yenmeyen hayvanın derisini temizlemez. Bu Evza'i'nin mezhebi olup İmam Ahmed'den gelen bir rivayettir. Ayrıca Şeyhülislam İbn Teymiyye'nin r.h iki sözünden birinde tercihidir.

Bakınız: Al-Nevevî'nin "Sahih Müslim Şerhi" (4/54), İbn Müflih'in "Al-Furoo" (1/102), İbn Teymiyye'nin "Mecmû'u'l-Fetava" (21/95).

Şeyh Muhammed bin İbrahim, Şeyh İbn Baz ve Şeyh İbn Useymin (Allah hepsine rahmet etsin) gibi bir grup çağdaş alim bu görüşü tercih etmiştir.

Bu görüşü, Seleme ibn el-Muhabbik'ten rivayet edilen hadisle desteklemişlerdir. Zira Allah'ın Peygamberi s.a.v Tebük Savaşı sırasında bir kadından su istemiş, kadın ise şöyle demiştir: "Benim sadece ölü bir hayvandan elde edilmiş bir tulumum var." Nebi s.a.v: "Onu tabaklamadın mı?" Kadın: Evet, dedi. Nebi s.a.v: "Onun tabaklamak temizliğidir." (Nesai 4245, Dar Kutni, Nevevi ve Elbani sahih demişlerdir)

"O, tabaklamayı şer'i kesime benzetmiştir ve şer'i kesim ise sadece yenen et için geçerlidir." İbn Kudâme'nin "El-Muğni" adlı eserinden alıntı (1/94).

İhtilafın faydası, etleri yenmeyen hayvanların derilerinden yapılan şeylerin kullanılmasına ilişkin hükümde görülmektedir. Tabaklamanın bu tür hayvanların derilerin temizlediğini görenler, eti yenmeyen hayvanların derilerden faydalanmasını, üzerlerine oturulmasını ve kullanılmasını caiz görür. Tabaklamanın eti yenmeyen hayvanların derilerin temizlemediğini görenler ise bu tür

derilerden faydalanmayı caiz görmez.

Şeyh İbn-i Useymin r.h'a soruldu: Deri kullanımında kriter nedir? Hangileri caiz, hangileri haramdır?

Şöyle konuştu: “Piyasadaki derilerin tabaklanmış deriler olduğu bilinmektedir ve birçok âlime göre tabaklanmış deriler necis bir hayvandan olsa bile temizdir.

Gerçek şu ki, necis bir hayvandan geliyorsa temiz değildir çünkü zatı necis olan şey, deniz suyuyla yıkansa bile temiz olmaz.

Ama eğer derileri yenilebilen hayvandan elde edilmişse ve bunların şer'i bir şekilde kesilmiş mi yoksa ölü deri mi olduğunu bilmiyorsan, bunu göz önünde tutmana gerek yoktur. Çünkü bunlar ölü deriler veya İslami usulden farklı şekilde kesilen bir hayvanın derileri olsa bile eğer tabaklanırsa temiz olur. Biz deriz ki: Bunları giyin, sakıncası yoktur. Bunların ölü bir hayvandan olduğu veya şer'i bir şekilde kesilmemiş bir hayvandan olduğu farz edilse bile sizin için bir sakınca yoktur. Çünkü tabaklanırsa temiz olur. (Liqa' al-Bab al-Maftuh)

Sonuç olarak:

Yenilebilen hayvanın derisinden elde edilen derileri kullanmakta sakınca yoktur fakat yırtıcı hayvan derisinden yapılan şeyleri kullanmak kesinlikle caiz değildir.

Eti yenmeyen hayvanın derisinden yapılanlara gelince, onu kullanmamak daha iyidir. Çünkü bu konuda ihtilaf büyüktür.

Şeyh İbn Baz (Allah rahmet eylesin) şöyle dedi: “Şüphe yok ki deve, inek ve koyun gibi şer'i kesim ile helal olan ölü hayvanların tabaklanmış derileri temizdir ve her şeyde kullanılabilir. Alimlerin en tercihlili görüşlerine göre bu böyledir.

Şer'i kesim ile caiz olmayan domuz, köpek ve benzeri hayvanların derilerinin tabaklanarak temizlenmesi konusunda alimler arasında ihtilaf vardır. Ancak tedbir açısından bunları bırakmak daha iyidir. Nitekim Nebi s.a.v, şöyle demiştir: “Şüpheli konulardan sakınanlar, dinini ve ırzını korumuş olur. Şüpheli konulardan sakınmayanlar ise git gide harama dalar.” Başka bir hadiste:

“Sana Ő p he veren Ő eyi bırak, Ő  p he vermeyene bak!” (Mecmu' Fetava İbn Baz 6/354).

En iyisini Allah bilir.